

DE ZWARTE JOFFER VAN HET SPAANSCH HUIS

I.

Toen de oude Corneelsen, die reeds lange jaren weduwnaar was, stierf, wierd zijn eenige zoon, de struische, duistere Evrard, boer op „den Hoogen Akker”. Ofschoon Evrard naar de dertig ging, was hij nog ongehuwd. Men veronderstelde dat hij nu spoedig een der goede boerendochters zou gaan vrijen, want wat een boerderij was zonder boerin, dat had men in de laatste jaren op den Hoogen Akker wel ervaren. De flinke bezitting en zijn schoone gestalte vergoedden ruimschoots zijn duister en stuursch uitzicht en zijn norsche eenzaamheden en er was geen boerendeurske in den wijden omtrek of zij meende zich bekwaam, in den huwelijken staat, hem andere manieren te leeren, en door haar opgewektheid en goede zorgen zijn donkeren blik te verhelderen en zijn stroeven mond te verzachten.

Maar Evrard Corneelsen bezag geeneen boerin, met des te meer vuur echter keek hij naar de jonkvrouwe van het Spaansche Huis, de slanke vrouw met heur blanke huid en heur zeer donkere haren. Deze woonde met twee knechts — de een was doofstom en de ander had slechts één oog — op het spitse kasteeltje dat in den Spaanschen tijd gebouwd was, en middenin 'n uitgestrekt moeras stond. Er voer een tamelijk smalle weg door het moeras naar de poort; twee wagens konden elkaar op dezen weg niet passeeren. Onder de muren van het kasteel wierd het moer tot een grondeloos-diep zwart water.....

Geen mensch had gemeenschap met de bewoners van het Spaansche Huis, dat ook wel, verachtelijk, Moerenhof genoemd wierd; de lompe brute gebaren van den doofstomme, en de rauwe klanken die uit zijn mond kwamen, joegen schrik aan, en het sluwe ééne oog van den ander evenzeer. De jong kerels bezagen weliswaar de schoonheid der jonkvrouwe en wierden er door aangetrokken, maar er was iets duivels in heur wezen, meenden zij, dat nog grooteren schrik inboezemde dan de verwenschte leelijkheid der beide mannen. En die heur ontmoet hadden in den valavond, wierden verward van geest en een hevige begeerte sprong op in hun hart. Dan teekenden zij zich met het kruis en ver-

haastten hunnen gang en vonden rust bij het open klare wezen van hun lief of hun vrouw.

Evrard Corneelsen sloeg geen kruis, ofschoon hij wist dat uit eigen krachten deze felle begeerte niet tot bedaren kost worden gebracht. Maar vaak liet hij het werk over aan meiden en knechts, om vrijelijk te dwalen in de kontreiën van het Moerenhof, hopende heur te ontmoeten. Wellicht heeft de jonkvrouw dit bemerkt, in ieder geval, zijn omzwingingen wierden voort zelden tevergeefs, en tenslotte ontmoetten zij elkander dagelijks. Van zoo dichtbij liep zij langs hem heen dat heur wijde mouw zijnen kiel raakte.....

Het is verder zoo geloopt dat er van een vaste vriendschap kon gesproken worden tusschen den jongen boer van den Hoogen Akker en de jonkvrouw van het Spaansche Huis. Verstandige lieden kwamen praten met den boer, en wezen hem er op dat deze verhouding niet strookte met de goede boerenzeden: die van het Moerenhof kwam in geen kerk of kluis. „Verbreek die betrekking Evrard, en neem een goei boerendeern tot vrouw, dat zal den Hoogen Akker ten goede komen”. Maar de overigens zwijgzame Evrard schoot woedend uit: dat ze mee hun dochters maar op een ander moesten gaan leuren, dat hij vrij boer was op den Hoogen Akker, en dat ze zich met zijn doen en laten niet hadden te bemoeien, voor den duvel nog toe!

„Ja, voor den duvel nog toe, voor den duvel zou ik maar oppassen Evrard, al kende gij hem misschien beter dan wij!” Dit had de oude schepen hem geantwoord, niet kwaad, maar met een oprecht meelij. Maar deze wierd zoo rauw aan de deur gezet, dat na hem, niemand meer een voet in den herd van Corneelsens boerderij gezet heeft, behalve dan één keer de pastoor. De pastoor had lang uitgesteld er iets over te zeggen. Maar op zekeren dag heeft Wilbert de marskramer, nadat de meid een en ander van hem gekocht had, de wensch te kennen gegeven om mijnheer pastoor evekes onder vier oogen te spreken. Wilbert, die kwam overal en die wist alles, maar die maakte geen praatjes.....

Dienzelfden dag nog is de pastoor naar den Hoogen Akker gegaan. Een der meiden luisterde aan de deur. Het ging over die van het Moerenhof, dit was duidelijk op te maken uit hier en daar een woord dat ze kost opvangen. Na een zeker gezegde van Evrard bleef het een wijlke bijna stil, nochtans hoorde zij dat de pastoor iets fluisterend maar zeer heftig zeide, verstaan echter kon ze er niets van. Toen ineens hoorde zij een stoel mee geweld omvergooien, en Evrard luid schreeuwen: „En al was het den duvel zijn moër, en al zou mijn huis boven mijnen kop inzakken,

en al zouden de raven vreten van mijn vee, daar heeft zich niemand mee te bemoeien, en gij niet en geen mensch niet !”

De pastoor verliet het erf als een oud man. Sindsdien zag men Evrard Corneelsen niet meer in de kerk.

Veel avonden van de week kwam de ouderwetsche koets van het kasteel het erf van den Hoogen Akker opgereden ; de eenoog koetsierde, de doofstomme stond achterop en aan het peerdsgetuig hingen veel bellekens, maar die maakten een valsch muziek. De koets kwam om Evrard te halen, nimmer verscheen de jonkvrouw op de boerderij, die verdroeg geen zoere stallucht. Bij het morgengrauwen reed de koets wèèr het erf op en bracht een bleeke Evrard Corneelsen thuis die tot den noen op bed ging liggen, en voor de rest van den dag grommend en snauwend het werk van knechten en meiden naging.

Maar verschillenden van zijn werkvolk zeiden den dienst op, en wat er bleef, was het jong en gemakzuchtig volk, dat het schelden en schimpen der kwade namiddagen gaarne verdroeg terwille van het eigenwillig en gemakkelijk leven op de andere tijden, en vooral om de jolige vrije avonden en nachten wanneer de heer van het huis naar zijn schoon lief toe was.

De Hooge Akker wierd eerst een slordig, later een volkomen verwaarloosd bedrijf. De gebouwen zelf wierden niet onderhouden : verveloos hout vermolmde, muren scheurden, en daken zakten in ; fruit lag op de zolders te verschimmelen en vergaan, rogge en haver verrotten in de schuren ; op de akkers tierde het onkruid het christelijk gewas teboven ; onverzorgd vee krepeerde tenslotte aan ziektes met een onschuldig begin en de raven vreten van de kadavers die men niet behoorlijk begroef. De Hooge Akker, de eertijds trotsche en gezonde boerendoening, wierd een plaats die men schuwde. En het Spaansche Huis kreeg een derden naam : de Venusberg.

II.

„Ik bezit u niet volkòmen”..

„Ge mocht met mij dansen !”

„Ik bezit u niet, ge zijt niet van mij”.....

„Van wie ben ik dan ?” De zwarte joffer keek Evrard zoo fel en vurig in zijn oogen, dat hij er den daver van op het lijf kreeg en zich niet weerhouden kon naar haar toe te springen met begeerige handen om heur

te omarmen, maar zij, koel ineens, weerde af: „ik ben immers niet van u!”

Meteen wierd er aan de deur geklopt, en diep-buigend kwam de eenoog binnen, hij droeg een viool onder den arm.

„Spelen” gebood de joffer. De knecht zette zich in een duisteren hoek van het vertrek en begon eenen langzamen dans. „Kom, danst ge mee?” vroeg de joffer en ving met een fraai en vrij gebaar van heur armen den dans alleen aan. Evrard antwoordde niet, maar bleef tegen den muur geleund staan, nors en-ontevreden. Maar de muziek wierd vlugger, alsmaar jagender en vuriger ook, en de dans eveneens, het gebaar en de wendingen. Zij doordânste de kamer snel van den eenen hoek naar den andere in alsmaar sneller wendingen, met alsmaar vuriger en dwingender gebaar.

Zij danste de kamer vol glanzen en fonkelingen, en het geurde er zwaar en mat naar vreemde bedwelmende aromen.....

Het verzet in Evrard brak, hij snelde de schoone joffer in heur armen, en zij dansten samen, en dansten en dansten, tot de morgen aanbrak en een haan zijn triomfant geschreeuw liet hooren. Toen nam den eenoog zijn viool onder den arm, en zei dat de koets gereed stond.....

En zoo gelek de eene nacht op den anderen.....

Het was in den laatsten nacht van den Advent dat Evrard voor de zoo-veelste maal zijn vraag stelde: „wanneer zal ik u dan geheel bezitten?”

En dit maal nam de jonkvrouw hem bij de hand en leidde hem naar het erkerraam dat uitgaf op den boschrand waarachter het dorp lag. Alleen de kerktoeren echter kon men boven het bosch zien uitsteken.

„Luister, Evrard” zei de jonkvrouw, „als ge mij wilt beminnen, moet ge iets voor me over hebben”.

Evrard lachte schamper: „Hebt ge ooit de schoone boerderij den Hoogen Akker gekend? Die heb ik voor u over gehad, heel en gansch!”

Zij haalde de schouders op en antwoordde: „ge weet dat ik niets van die stinkende stallen en schuren weten wil. Hier, dit kasteelke zal uw bezit zijn, en ikzelf Evrard; is die ruil niet naar uw zin?”

„Ja ja ja, maar zeg het toch, zeg het toch”. Hij kermde het bijna: „ik wacht al zoo lang, en al dit dansen met u, al dit dansen met u.....”

Hij strekte zijn hand naar heur uit.

„Zult ge doen wat ik u vraag?”

„O ja! alles wat ge maar wilt, zeg het maar, zeg maar wàt, àlles doe ik wat ge wilt!”

„O, ge behoeft niet eens uw ziel te verkoopen”.

Op dit zeggen droeg de wind het geluid der kerkklok die het vigilie

van Kerstmis inluidde, over het bosch en over het moeras tot in de erkerkamer, tot in het oor van Evrard.

Evrard wierd bleek, en aarzelde hij ?

Maar de zwarte joffer naderde en heur heerlijkschoone gelaat boog zich over hem, en heur stem zei zacht en melodieus zijnen naam : „Evrard.....”

Met een wild gebaar greep hij heur handen en vroeg bevend : „Hoe is uw naam ik ken uw naam niet eens, ik kan niet eeuwig mejonkvrouwe zeggen.....”

Nög luidde de klok, maar hij aarzelde niet meer, en vroeg heur naam en heuren mond. Zij lachte parelhelder en hoog als brekend kristal en zei spottend : O, als ik een naam moet hebben, noem me maar Venus, als ge wilt. En hij kuste Venus op heuren rooden mond.

„Vraag nu”, zei Evrard Corneelsen.....

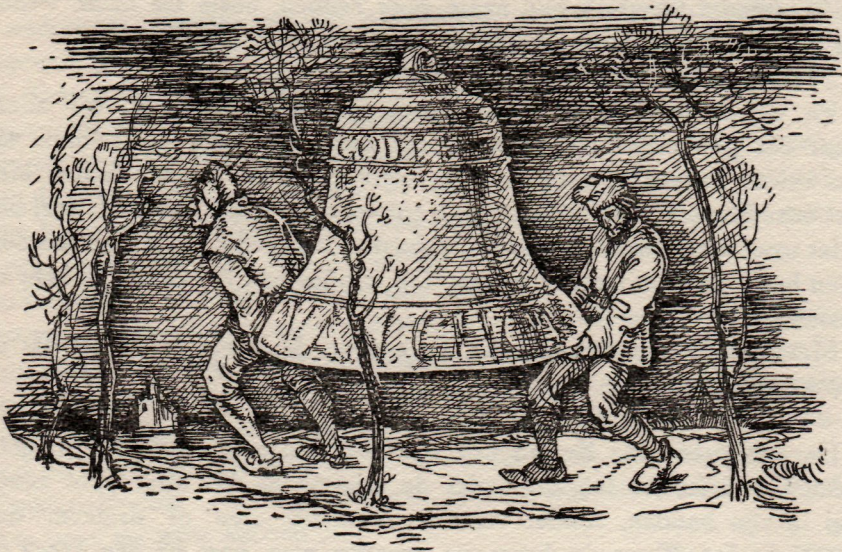
En Venus, de duivelin, zeide : „och, 't is bijna niets, ik wil alleen maar dat ge de klok uit de kerktoren haalt, om haar in de toren van ons beider kasteel te hangen. We moeten de klok kunnen luiden hier, met onze bruiloft”. Zij wachtte geen antwoord af maar voegde er snel bij : „Het moet morgenavond, zoodra de duisternis volledig is, gedaan worden. Mijn beide knechts kunnen helpen. Dit is alles wat ik vraag. Ge kent de belooning”.

Meteen viel, mèt zijn kloppen, de eenoog de kamer in en zei dat de koets gereed stond.

Deze morgen ging Evrard niet naar bed, en ook schold hij op geen meiden of knechts. Hij zat onder de schouw bij het vuur, met zijnen kop in zijn handen, zonder verroeren, zonder eten of drinken, den ganschen dag. Toen de duisternis gevallen was, nam hij een kroes en ging er mee naar den kelder. Hier dronk hij drie volle kroezen van den kouden wijn. Terwijl hij langzaam den steenen trap terug opging, vernam hij het kloppen van volk aan de deur. In de keuken hoorde hij het verschuiven van een stoel, iemand stond op en liep het huis in om open te doen, maar hij riep hard : „laat dat, ik doe zelf open”. Toen hij de deur open deed zag hij in het deurgat staan die hij verwacht had : de leelijke knechten van zijn heerlijk lief. Zij gaven hem taal noch teeken. „Ik kom mee” zei Evrard. Hij sloeg eenen donkeren ruimen mantel om, en zette een breedgeranden hoed diep over zijn oogen. Gedrieën gingen zij, in gehaasten pas naar de kerk. Zij vonden de deur opengelaten, en snel klommen zij tot boven in den toren, en namen de klok, in welker rand de woorden stonden :

Ick spreek alleen voir Godt
en voir den lieden van ghoeden wille.

Evrard vroeg zich niets af omtrent de onnatuurlijke kracht, waarmee zijn gezellen werkten. Zelf stond hij er alleen maar bij, en toch was hij het die de klok roofde: de knechten waren zijn werktuigen. Hij las het randschrift van de klok: de lieden van ghoeden wille, en vloekte. „Nu snel, snel naar het kasteel, snel naar mijn lief. Het is te laat voor goeden wil, en ik brand, ik brand.....”

Naar oude gewoonte zaten de lieden van het dorp in afwachting van het luiden voor de Nachtmis, met de kaart te spelen. En slechts een enkele welgestelde boer, die een klok aan de muur bezat, en degenen die vlak bij de kerk woonden en door den koster gewaarschuwd wierden, gingen ter kerke. Al de anderen wachtten op een luiden dat niet gebeuren kost, dewijl door heiligschennende diefstal de klok verdwenen was. De klok hing op dit uur in het kasteeltorentje. En Evrard schond den heiligsten nacht zeer grouwelijk: hij verkocht zich met lichaam en ziel, aan Venus, die een duivelin was.

Bij het hanengescrei schoten de boeren wakker, die boven hun kaarten waren ingedompeld, en ziende de klaarte der morgenlucht,

sprongen zij naar buiten en zagen elkander voor de huizen staan zien naar het morgenlicht, en riepen : „heeft het tenacht niet geluid voor de Mis ?” Zij holden toen naar de kerk. Op het pleintje liep al het volk bijeen. Niemand begreep er iets van dat de klok uit den toren verdwenen was. Totdat een luiden aanving van over het moeras. Weinige minuten nadien stonden alle menschen van het dorp aan den rand van het moer, en zagen achter de ramen van het kasteel een ros licht gloeien. En terwijl de klok luiden bleef, zag men de karos de poort uitkomen en ongelooflijk snel wegrijden, o Heere ! niet over den weg, neen, over water en moeras. Zag men het bleeke gelaat der zwarte joffer door het portierraampje ? De eenoog koetsierde en achterop stond de doofstomme en al de bellekens van den haam rinkten schel en vals, en uit de hoeven der paarden schoten gensters, alsof het moer een rotsbodem was ! In enkele oogenblikken was de koets uit het oog verdwenen. Toen sprong er uit de torenklok een gebersten klank, de toren stortte in, en men zag de klok in het grondeloos diep en zwart water wegduiken. Tegelijkertijd sloegen de vlammen uit het kasteel naar buiten. Op weinige uren was het Spaansche Huis een rookende puinhoop.

In den loop der jaren is de ruïne geheel in het moer verzonken, en men wijst nog slechts de plaats aan waar, temidden van het moeras dat voortaan genoemd wierd „de Helleputten” de boer van den Hoogen Akker in den „Venusberg” is geweest, en nooit meer ter wereld terug gezien werd.

Is het waar wat men vertelt : dat in de donkere nachten van den Advent zijn ziel als een dwaallicht boven het moeras zweeft ?